

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1997/75

Karar Sayısı : 1999/10

Karar Günü : 13.4.1999

R.G. Tarih-Sayı :18.04.2000-24024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ayvalık Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 116. maddesinin (A) bendinin 22.5.1987 günlü, 3373 sayılı Yasa ile eklenen ikinci fıkrasının ve aynı Yasa ile değiştirilen (B) bendinin ilk fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin, Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

İzinsiz ağaç kesilmesi nedeniyle Orman Kanunu'na muhalefet suçundan açılan kamu davasında, sanığın Anayasa'ya aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varan Mahkeme, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 116. maddesinin (A) bendinin ikinci fıkrası ile (B) bendinin ilk fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.8.1956 günlü, 6831 sayılı "Orman Kanunu"nun iptali istenilen kuralları içeren 116. maddesi şöyledir:

"Madde 116- Bu Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen orman sayılmayan yerlerdeki ağaç ve ağaçcıklardan, sahipleri aşağıda yazılı şekillerde faydalanırlar:

A) (Ç) ve (E) bentlerinde yazılı yerlerden, (D) bendindeki şehir mezarlıklarından ve (H) bendindeki her nevi meyvalı ağaç ve ağaçcıklarla örtülü yerlerden (fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri hariç), sahipleri her türlü zati ihtiyaçları ve pazar satışları için hiç bir kayıt ve şarta tabi olmadan kesim ve taşıma yapabilirler.

(Ek: 22/5/1987 - 3373/15 md.) Kesilen ağaçların Devlet Ormanlarında bulunan ağaç nevirlerinden olması halinde bu ağaçlar için bir tutanak düzenlenir, ayrıca damga ve nakliye tezkeresi aranmaz.

B) (Değişik: 22/5/1987 - 3373/15 md.) (F) ve (G) bentlerinde yazılı yerlerden, (D) bendinde belirtilen kasaba ve köy hudutları içerisindeki mezarlıklardan, (H) bendindeki fıstık çamlıkları, palamut meşeliklerinden sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları mahalli orman idaresine haber vermek ve bir tutanakla tevsik edilmek suretiyle karşılanabilir. Bu durumda damga ve nakliye tezkeresi aranmaz. Bu yerlerden sahiplerinin pazar satışları için

yapacakları her türlü kesimler, keşif, damga ve nakliye işlemlerine tabidir. Orman idaresinin yapacağı masraflar arazi sahiplerinden peşin olarak tahsil edilir.

Bu hükme aykırı hareket edenler, bu Kanunun 109 uncu maddesine göre cezalandırılmakla beraber emval müsadere olunur."

B- İlgili Yasa Kuralı

6831 sayılı Orman Kanunu'nun ilgili görülen 1. maddesi şöyledir :

"Madde 1- Tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır.

Ancak :

A) Sazlıklar;

B) Step nebatlarıyla örtülü yerler;

C) Her çeşit dikenlikler;

Ç) Parklar;

D) (Değişik: 23/9/1983 - 2896/1 md.) Şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin hudutları içerisinde bulunan eski (kadim) mezarlıklardaki ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,

E) Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmiyen ağaç ve ağaççık nevelerinin bulunduğu yerler;

F) (Değişik: 22/5/1987 - 3373 /1 md.) Orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgesiyle özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan, dağınık veya yer yer küme ve sıra halindeki her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,

G) (Değişik: 22/5/1987 - 3373/1 md.) Orman sınırları dışında olup, yüzölçümü üç hektarı aşmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,

H) Sahipli arazide ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyvalı ağaç ve ağaççıklar;

İ) (Değişik: 23/9/1983 - 2896/1 md.) Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle, özel kanunu gereğince Devlet ormanlarından tefrik edilmiş ve imar, ıslah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabani zeytinlikler ile 9/7/1956 tarih ve 6777 sayılı Kanunda tasrih edilen yabani veya aşılanmış fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar.

J) Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler;

orman sayılmaz."

C- Dayanılan Anayasa Kuralı

İtiraz gerekçesinde dayandırılan Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 35.- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

D- İlgili Anayasa Kuralı

İlgili görülen Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 13.- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğinin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 30.12.1997 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun esas inceleme evresinde ele alınmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen ve ilgili görülen Yasa kuralları ile dayandırılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Davada Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır.

Uygulanacak yasa kurallarından amaç, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan yahut tarafların istek ve savunmaları çerçevesinde bir karar vermek için gözönünde bulundurulması gereken kurallardır.

Dava, 6831 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin (H) bendinde sayılan fıstık çamlarının izinsiz kesildiği savıyla davacının cezalandırılmasına ilişkin bulunduğundan 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı "Orman Kanunu"nun 3373 sayılı Yasa ile değiştirilen 116. maddesinin (A) bendinin ikinci fıkrası ile (B) bendinin birinci fıkrasının ikinci tümcesi, davada uygulanacak kurallardan, bu kurallara yönelik itirazın başvuran Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, 13.4.1999 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- Sınırlama Sorunu

Dava, fıstık çamlarının izinsiz kesildiği savıyla açıldığından 6831 sayılı "Orman Kanunu"nun 116. maddesinin 3373 sayılı Yasa ile değiştirilen (B) bendinin birinci fıkrasının birinci tümcesine ilişkin esas incelemenin, "Yasa'nın 1. maddesinin (H) bendindeki fıstık çamlıkları" ile sınırlı olarak yapılmasına, 13.4.1999 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

6831 sayılı "Orman Kanunu"nun 2896 sayılı Yasa'yla değiştirilen 116. maddesinde; 1. maddesinde belirtilen orman sayılmayan yerlerdeki ağaç ve ağaççıklardan, sahiplerinin yararlanma biçim ve esasları düzenlenmiştir. Aynı maddenin, 3373 sayılı Yasa'yla değiştirilen (B) bendinde, "... (H) bendindeki fıstık çamlıklarından ... sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları mahalli orman idaresine haber vermek ve bir tutanakla tevsik edilmek suretiyle karşılanabilir. ..." denilmektedir. Buna göre, (H) bendindeki sahipli arazide bulunan ve civarın özelliğine göre yetişmiş veya yetiştirilecek (fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri hariç olmak üzere) her nevi meyvalı ağaç ve ağaççıklardan sahiplerinin yapacakları kesimler hiçbir kayıt ve koşula bağlı değildir. Ancak, sahipli arazideki fıstık çamlarının kesiminin orman idaresine haber verilmesi ve bir tutanakla belgelendirilmesi gerekmektedir.

D- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Mahkeme, başvuru kararında, özetle, orman sayılmayan tapulu arazisinde, ormanlarda tabii olarak yetişen ağaçlar ve fıstık çamları veya palamut meşeleri bulunan bir kimsenin, idareden izin almaksızın arazisinden, bu neviden ağaç kesmesinin Orman Kanunu'nun 116/B maddesindeki suçu oluşturacağını, bu ağaçların kesiminin orman idaresine haber verilip belgelendirilmesinin mal sahipleri ve idare için altından kalkılması güç, gereksiz bir zahmet ve külfet olacağını, orman idaresine başvurup belge almanın orman kaçakçılığını önlemede herhangi bir katkısının da olmayacağını, bu nedenlerle, itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 35. maddesine aykırılık oluşturduğunu ve iptali gerektiğini ileri sürmüştür.

2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa'ya aykırılığı konusunda ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, konu ile yakın ilgisi gözetilerek, Anayasa'nın 35. maddesiyle birlikte 13. maddesi yönünden de inceleme yapılması gerekli görülmüştür.

6831 sayılı "Orman Kanunu"nun 116. maddesinin 3373 sayılı Yasa ile değiştirilen (B) bendinin birinci fıkrasının birinci tümcesinde, Yasa'nın 1. maddesinin (H) bendinde belirtilen fıstık çamlarının, sahibinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyacını karşılamak üzere kesilmesi, orman idaresine haber verilmesi ve bir tutanakla belgelendirmesi koşullarına bağlanmıştır. Son

fıkrasında da bu hükme aykırı hareket edenlerin, aynı Yasa'nın 109. maddesine göre cezalandırılması ve söz konusu malların da zorla alınması öngörülmüştür.

Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Zati yapacak ve yakacak ihtiyacı için veya bu amaçlar dışında herhangi bir nedenle, orman idaresine haber verip tutanak düzenlettirmeden, başka bir deyişle izin almadan kesim yapılmasını suç sayan itiraz konusu kuralın, mülkiyet hakkını sınırladığı kuşkusuzdur.

İtiraz konusu kuralla, fıstık çamlarının kesiminin Orman İdaresinin iznine bağlı tutulması, bu ağaçların ürünü olan çam fıstığının gıda sanayiinde kullanılması, ülkemizde zaten az miktarda bulunan fıstık çamlarının, sahipleri tarafından da olsa gelişigüzel kesilip yok edilmesinin ülke ekonomisi açısından uygun görülmemesi gibi kamu yararına yönelik gerekçelerle açıklanabilir. Öte yandan, bu ağaçların, çevre güzelliğine, iklime ve turizme olumlu katkısı da gözardı edilemez. Bu nedenlerle, itiraz konusu kuralla, fıstık çamları kesiminin denetim altına alınmasında kamu yararı bulunduğu açıktır. Ancak, maddede öngörülen bu sınırlamanın, kamu yararı amacıyla da olsa hakkın özüne dokunmaması, Anayasa'nın 13. maddesinde sözü edilen demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmaması zorunludur. Hakkın özüne dokunan düzenlemeler, gerçek anlamda mülkiyet hakkını ortadan kaldırır ve bu bağlamda temel hak ve özgürlüklerle ilgili genel ve özel sınırlamaların ölçüsünü oluşturan demokratik toplum düzeninin gerekleri ile bağdaşmaz.

İtiraz konusu kuralla, orman sayılmayan sahipli yerlerdeki fıstık çamları üzerindeki mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın konusu, bu ağaçları kesmeden önce, yerel orman idaresine haber vermek ve bir tutanakla belgelendirmektir. Kamu yararı amacıyla getirilen bu sınırlama hakkın kullanılmasını ortadan kaldıran veya önemli ölçüde zorlaştıran bir nitelik taşımadığından demokratik toplum düzeninin gereklerine de aykırılık oluşturmamaktadır. Ayrıca bu düzenleme, Anayasa'nın 169. maddesinde yer alan "Devlet, ormanlarının korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır" kuralıyla da uyumludur. Bu nedenlerle, itiraz konusu hükmün Anayasa'ya aykırı bir yönü yoktur. İtirazın reddi gerekir.

VI- SONUÇ

31.8.1956 günlü, 6831 sayılı "Orman Kanunu"nun 116. maddesinin 3373 sayılı Yasa ile değiştirilen (B) bendinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin, "Yasa'nın 1. maddesinin (H) bendindeki fıstık çamlıkları" yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Güven DİNÇER ile Mustafa BUMİN'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 13.4.1999 gününde karar verildi.

Başkan
Ahmet Necdet SEZER

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Haşim KILIÇ

Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Ali HÜNER	Lütfi F. TUNCEL	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	
Mahir Can ILICAK	Rüştü SÖNMEZ	

KARŞIOY YAZISI

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 116. maddesinin 3373 sayılı Kanunla değiştirilen (B) bendinin birinci tümcesinin iptali için yapılan başvuruyu reddeden karara aşağıda açıklanan nedenlerle katılmıyoruz.

İtiraz konusu kuralla, orman sayılmayan sahipli yerlerde bulunan fıstık çamlarının kesilebilmesi için orman idaresinden izin alınması öngörülmüş; davacının, özel mülkünde bulunan iki adet fıstık çamını izinsiz kestiği gerekçesiyle hakkında suç zaptı düzenlenerek aleyhinde dava açılmıştır.

Anayasa'nın 35. maddesinde, herkesin miras ve mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılacağı belirtilmiştir. MGK Anayasa Komisyonu'nun değişiklik gerekçesinde de açıklandığı gibi mülkiyet hakkı, diğer temel hak ve hürriyetlerde olduğu gibi, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen genel sınırlama nedenlerinden birinin varlığı halinde kanunla sınırlandırılabilir. Temel hak ve özgürlüklerin, soyut Anayasa kuralları olmaktan çıkarılması, kullanılabilir ve uygulanabilir duruma getirilmesi için sınırlamanın sınırlarının belirtilmesi gerekir.

Anayasa'nın 13. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kamu yararı amacıyla da olsa kişilerin temel hakları demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı sınırlanamaz. Hakkın özüne dokunan ve temel hakkı kullanılamaz hale getiren bir kuralın da demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu söylenemez.

Orman sayılmayan sahipli bir araziye (uyuşmazlık konusu olayda, sahildeki bir yazlık evin bahçesine) sahibi tarafından dikilmiş ve yetiştirilmiş bir adet fıstık çamının orman işletmesinden izin alınmadan kesilmesini engelleyen itiraz konusu kural, mülkiyet hakkının özünü zedeleyen ve kaçakçılığı önleyerek ormanların korunması amacını da aşan bir düzenlemedir.

Mülkiyet hakkının özüne dokunan, bu hakkı kullanılmaz hale getiren ve bu niteliği itibarıyla toplum düzeninin gereklerine de aykırı olan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 116.

Esas Sayısı : 1997/75
Karar Sayısı : 1999/10

maddesinin değişik (B) bendinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin, Anayasa'nın 35. ve 13. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali gerekeceği oyu ile karara katılmıyoruz.

Başkanvekili
Güven DİNÇER

ye
Mustafa BUMİN